

"E.E.G. en Euratom over eindstreep" in Nieuwe Rotterdamse Courant (5 december 1957)

Source: Nieuwe Rotterdamse Courant. 05.12.1957. Rotterdam: Nieuwe Rotterdamse Courant. "E.E.-G. en Euratom over eindstreep".

Copyright: (c) NRC Handelsblad
Nieuwe Rotterdamse Courant, 1957

URL:

http://www.cvce.eu/obj/e_e_g_en_euratom_over_eindstreep_in_nieuwe_rotterdams_e_courant_5_december_1957-nl-bf921868-5c9f-424a-bbf4-cec64dd82a9f.html

Date de dernière mise à jour: 05/11/2015

E.E.G. en Euratom over eindstreep

Na twee dagen debat aanvaardden senatoren met 46 tegen 5 de Gemeenschappelijke Markt

(Ochtend- en middagvergadering van woensdag 4 december)

TEGEN HET VERDRAG tot instelling van Euratom verzetten zich alleen de communisten; zij kregen daarvan aantekening en aldus kon dit verdrag zonder stemming worden goedgekeurd. De Europese economische gemeenschap (E.E.G.) evenwel moest in stemming komen: behalve de twee aanwezige communisten stemden daar ook drie leden van de liberale fractie tegen, zijnde de grootst mogelijke minderheid van deze groep.

De enige staatkundig-gereformeerde senator, ds. Smits, was niet aanwezig; hij zou anders waarschijnlijk, gelijk zijn geestverwanten aan de overkant, ook tegen hebben gestemd. Anders dan in de Tweede Kamer waren hier de a.r. en de K.V.P.'ers homogeen voor (in de Tweede Kamer hadden, behalve communisten en s.g., één K.V.P.'er, één liberaal en één a.r. tegengestemd).

Inwerkingtreding nu tegen Nieuwjaar mogelijk

Zo heeft dus ook in Nederland de parlementaire goedkeuring netjes op tijd haar beslag gekregen, netjes op tijd en met een grote meerderheid. De ratificatieoorkonde zal nu voor 15 december kunnen worden gedeponeerd. Als de andere vijf deelnemende landen daar ook voor zorgen zullen de verdragen 1 januari 1958 in werking kunnen treden. Uit hetgeen minister Luns vandaag zei maakten wij op, dat het de bedoeling is, het nieuwe jaar aldus in te gaan (ofschoon er de laatste tijd geruchten waren die wilden dat een enkele staat — niet Nederland — de verdragen liever een maand later in werking zou zien treden, hetgeen bij deponeren van een der zes ratificatieoorkonden pas na 15 december het geval zou zijn).

Het begin is dus nabij. Met dit begin in zicht heeft men ook over een mogelijk einde gesproken. Het was de liberaal prof. De Grooth (met wie zijn partijgenoten prof. Molenaar en mr. De Wilde tegen de E.E.G. stemden), die zich afvroeg hoe en onder welke omstandigheden we eraf zouden kunnen komen. Het verdrag van de E.E.G. wordt voor een onbepaalde tijdsduur aangegaan; het voorziet niet in een opzeggingsregeling. Is nu eenzijdige opzegging (uittreding) mogelijk? Ook de liberaal mr. Van Riel (die met zijn partijgenoten mevrouw Schouwenaar, baron de Vos van Steenwijk en de heer Louwes voorstemde) had iets in die richting gevraagd.

Een verdrag bindt niet voor alle eeuwigheid. Mogelijk is, dat uit de aard worden opgemaakt; dan zou men opzegging, op redelijke termijn gedaan, geoorloofd moeten achten. Is opzegbaarheid kennelijk niet de bedoeling geweest, dan wordt wel gezegd dat men alleen bij onderlinge overeenkomst van het verdrag kan afkomen. Anderen zeggen, dat men alleen aan zo'n verdrag is gebonden zolang de omstandigheden waaronder het is aangegaan onveranderd zijn (men neemt dan aan, dat voor elk verdrag automatisch de "clausula rebus sic stantibus" geldt). Tussen deze twee uiterste theorieën zijn er andere, die over het algemeen meer aanhang vinden; bijv. opzegging is mogelijk als naleving absoluut onmogelijk is geworden of onredelijke offers zou vragen (zie voor dit alles bijv. het Handboek van het volkenrecht van prof. mr. J.P.A. François, hoofdstuk IV).

Deze theorieën zijn vandaag niet systematisch besproken. Maar men moest ze voor ogen hebben toen minister Luns zei, dat onbepaalde tijdsduur niet voor alle eeuwigheid betekende. Wat het wel betekende hoorden wij niet. Prof. De Grooth stelde een concrete vraag: als uit het jaarlijks verslag van de regering — uit te brengen ingevolge het bij amendement in de goedkeuringswet gevoegde art. 5 — zou blijken van een onbevredigende toestand ter zake van de werkgelegenheid, veroorzaakt door het verdrag, mag Nederland het verdrag dan opzeggen?

Het antwoord van minister Luns was een merkwaardig kunststukje: indien de situatie, in het verslag beschreven, onbevredigend zou zijn, is het verdrag niet op grond van art. 5 der goedkeuringswet opzegbaar.

Dit was geen antwoord op de vraag en eigenlijk was het helemaal niets, want art. 5 van de goedkeuringswet kan nu eenmaal nooit een grond voor opzegging zijn.

Al te serieus was de discussie hierover dus niet.

Springerig

TOCH was het niet deze kwestie die prof. De Grooth ertoe bracht de E.E.G. af te wijzen. Hij had drie argumenten: de bepalingen voor het vervoer en voor de mededinging bevredigden hem niet; de Gemeenschap en dus ook Nederland zou protectionistisch worden; en in plaats van een supranationaal gezag zou een raad van ministers, waarin nationale overwegingen zouden heersen, de lakens uitdelen. Op deze gronden meende hij, dat hij geen verantwoordelijkheid mocht dragen voor de totstandkoming van de E.E.G.

Van deze argumenten trof wel het meest de voorkeur van de liberale afgevaardigde voor supranationale organisatie. De motieven van de communisten waren natuurlijk van heel andere aard: zij kunnen nu eenmaal niets aanvaarden wat West-Europa kan versterken.

Zoals wij gisteren al aanduidden waren de senatoren zeer kritisch. Niemand kon van harte juichen. Ook de K.V.P.'er mr. Sassen, die verklaarde dat zijn fractie uit volle overtuiging het verdrag zou aanvaarden, had op bepaalde punten bezwaren. Men zag algemeen, dat het verdrag zekere risico's met zich bracht. Maar een grote meerderheid durfde het, met die risico's, wel aan. Waarbij ook de overweging gold, dat er zonder E.E.G. niet veel perspectief zou zijn.

Van de regeringstafel kon men laatstbedoelde mening horen, maar eveneens een meer positief gerichte argumentatie. Er is nogal veel gesproken over springen. Dat kwam ten dele door een verhaal dat prof. De Grooth had verteld — waarvan wij de romantische details nu maar achterwege laten — om tot uitdrukking te brengen dat hij het risico van voortgaan zonder E.E.G. kon prefereren boven het risico dat men bij aanvaarding zou lopen. Minister Zijlstra zei het aldus: als men zich in een huis bevindt dat op sommige plekken aan het smeulen is en men ziet op straat brandweermannen met een vangzeil, dan moet men de sprong wagen om niet in het brandende huis om te komen.

De springerige beeldspraak had ook minister Luns te pakken, en wel doordat aanvaarding van de E.E.G. wel een sprong in het duister was genoemd. Het is geen sprong, aldus deze bewindsman, maar het binnentreden van een nieuwe fase. En duister is het geval ook niét. Het verdrag biedt deze lichtpunten: de solidariteit in Europa wordt versterkt; men zal betere arbeidsverdeling en dus meer welvaart bereiken; en deze beide punten samen zullen het aanzien van Europa in de wereld verhogen.

Duister punt

NIEUWE gezichtspunten leverde de discussie, waaraan van regeringszijde de ministers Luns, Zijlstra, Mansholt, Hofstra en Algera deelnamen, niet op. Wij zullen ons dan ook niet in bijzonderheden begeven. Voor één onderwerp maken wij een uitzondering: de bepalingen betreffende de mededinging. De grote vraag was: binden deze bepalingen de burgers rechtstreeks en wanneer en hoe krijgen zij effect. Krijgen zij onmiddellijk effect, dan zouden de consequenties wel bijzonder veel moeilijkheden en onzekerheden opleveren.

Het stel desbetreffende bepalingen munt niet uit door duidelijkheid. Pas uit eventuele rechtspraak zal men kunnen leren waar men precies aan toe is. Art. 85 verbiedt alle overeenkomsten tussen ondernemingen enz. die invloed hebben op de handel tussen de staten en die ten doel hebben of teweegbrengen beperking of vertroebeling van de concurrentie op de gemeenschappelijke markt. Deze overeenkomsten zijn van rechtswege nietig. Maar dat verbod kan niet-van-toepassing worden verklaard op bepaalde nader omschreven overeenkomsten. Binnen drie jaar na inwerkingtreding van het verdrag, aldus een der volgende artikelen, zullen regelen voor de toepassing van de beginselen van art. 85 worden gegeven. Tot het zover is, zegt weer een ander artikel, zullen de nationale overheden de zaken regelen. Afgezien daarvan zal de Europese Commissie moeten waken over de toepassing van de beginselen o.m. van art. 85.

Prof. Hellema en prof. De Grooth meenden, dat de nietigheid van rechtswege zou terugwerken van het ogenblik af waarop een overeenkomst onder het verbod van art. 85 zou blijken te vallen. Minister Zijlstra betoogde dat dit niet zo was en voorts dat men de nadere regels moest afwachten. Hij kwam tot deze conclusie als hij de verschillende bepalingen in onderling verband beschouwde.

Het werd een soms pittige discussie. Het verdrietige is, dat er, gezien de verdragstekst, voor beide standpunten iets te zeggen valt. Te gelegener tijd zal het gerechtshof de Gemeenschap uitsluitsel kunnen geven. Voordien zullen er waarschijnlijk wel beschouwingen in de juridische vakpers aan worden gewijd (wat hier en daar al is gebeurd). Het is een hachelijke zaak en een vlek op het verdrag. De Kamers der Staten-Generaal kunnen evenwel een verdrag alleen als geheel verwerpen of aanvaarden. De overgrote meerderheid der Kamer heeft het aanvaard; men was blijkbaar bereid, de onzekerheid omtrent de bepalingen inzake de concurrentie op de koop toe te nemen. Er stonden dan ook zwaar wegende andere dingen tegenover.